

Społeczność lokalna i regionalna – podsumowanie wiadomości

- 1 Określ, który samorząd – gminny, powiatowy czy wojewódzki – realizuje poszczególne zadania.
 - współfinansowanie działalności szpitali specjalistycznych
 - budowa kanalizacji i wodociągów
 - współfinansowanie działalności szkół podstawowych
 - współfinansowanie szkolnictwa średniego
 - ochrona praw konsumentów

- 2 Przedstaw strukturę samorządu terytorialnego w Polsce.

3 Odpowiedz, jakie rodzaje gmin występują w Polsce.

Rodzaje gmin

GMINA WIEJSKA

W jej skład wchodzi wyłącznie wsie – zazwyczaj w największej z nich znajduje się urząd gminy.

GMINA MIEJSKO-WIEJSKA

Należy do niej miasto z siedzibą gminy oraz kilka lub kilkanaście okolicznych wsi.

GMINA MIEJSKA

Cały jej obszar stanowi wyłączenie miasto z siedzibą gminy (urzędem miasta).

4 Określ, jaką władzę – uchwałodawczą czy wykonawczą – sprawują wymienione organy samorządu.

- wójt
- zarząd województwa
- rada gminy
- sejmik województwa
- prezydent miasta
- rada powiatu

	ORGANY STANOWIĄCE	ORGANY WYKONAWCZE
Gmina	rada gminy (miasta)	wójt (burmistrz, prezydent)
Powiat	rada powiatu	zarząd powiatu
Województwo	sejmik województwa	zarząd województwa

Organy samorządu terytorialnego:

- w gminie: rada gminy (miasta) i wójt (burmistrz, prezydent),
- w powiecie: rada powiatu i zarząd powiatu (ze starostą na czele),
- w województwie: sejmik województwa i zarząd województwa (z marszałkiem na czele).

- 5** Podaj nazwy organów samorządu Twojej gminy lub Twojego miasta. Wyjaśnij, jakie zadania realizuje każdy z nich.

RADA GMINY LUB RADA MIASTA	WÓJT, BURMISTRZ LUB PREZYDENT MIASTA
Do jej zadań należy: • uchwalanie budżetu gminy i kontrolowanie wydatków; • określanie zasad korzystania z gminnych obiektów (np. basenów, muzeów); • kontrolowanie działań wójta, burmistrza lub prezydenta miasta; • podejmowanie uchwał w sprawie wysokości podatków i opłat lokalnych (np. podatku od nieruchomości).	Do jego zadań należy: • zarządzanie gminą i jej majątkiem; • kierowanie urzędem gminy lub miasta; • przygotowywanie projektów uchwał przyjmowanych przez radę oraz wprowadzanie w życie opracowanego przez nią prawa; • realizowanie budżetu gminy; • reprezentowanie gminy na zewnątrz.

6 Wyjaśnij, w jaki sposób mieszkańcy gminy mogą odwołać organy władzy samorządowej.

→ Odwołanie organów gminy

Obywatele żyjący na terenie gminy mogą odwołać radę lub wójta, burmistrza czy prezydenta w wyniku **referendum**. Jest ono przeprowadzane na wniosek co najmniej **10%** uprawnionych do głosowania mieszkańców gminy.

Aby doszło do odwołania organu, którego dotyczy referendum, nie wystarczy, żeby opowiedziała się za tym większość głosujących. Powinien zostać spełniony jeszcze jeden warunek: mieszkańcy muszą wziąć udział w głosowaniu w liczbie równej co najmniej **3/5** liczby osób, które uczestniczyły w wyborze danego organu. Jeśli będzie ich mniej, referendum zostanie uznane za nieważne.

7 Wymień główne etapy procesu uchwalania budżetu obywatelskiego.

Jak uchwalany jest budżet obywatelski?

Władze gminy określają zasady prac nad budżetem i kwotę, o której podziale zdecydują mieszkańcy.

Obywatele zgłaszają projekty do władz gminy. Pod każdą propozycją musi podpisać się ustalona przez samorząd liczba mieszkańców (np. 25 osób).

Władze gminy sprawdzają, czy zgłoszone projekty spełniają określone wymagania. Następnie poszczególne propozycje zostają zaprezentowane społeczności lokalnej, np. na specjalnych spotkaniach.

Mieszkańcy decydują w głosowaniu, które pomysły zostaną zrealizowane.

8 Wskaż właściwe dokończenie każdego zdania.

A. Wójtem, burmistrzem lub prezydentem miasta może zostać osoba, która ukończyła (25 lat / 30 lat).

B. Zwycięzcą w wyborach na wójta, burmistrza lub prezydenta miasta zostaje kandydat, który zdobył (najwięcej głosów / ponad połowę głosów).

C. Kadencja radnych trwa (4 lata / 5 lat).

D. W wyborach samorządowych mieszkańcy powiatu wybierają członków (zarządu powiatu / rady powiatu).

E. Mieszkańcy województwa mogą odwołać w referendum (sejmik województwa / zarząd województwa).

Wybory samorządowe

W wyborach samorządowych obywatele wybierają swoich przedstawicieli do władz gminy, powiatu i województwa.

WÓJT
(burmistrz,
prezydent miasta)

RADA GMINY
(miasta)

RADA POWIATU

**SEJMIK
WOJEWÓDZTWA**

9 Wskaż właściwe dokończenia zdań.

- Wojewoda to przedstawiciel
 - A. samorządu gminnego.
 - B. samorządu powiatowego.
 - C. Rady Ministrów.
 - D. samorządu wojewódzkiego.
- Starosta stoi na czele
 - A. rady gminy.
 - B. zarządu powiatu.
 - C. sejmiku województwa.
 - D. urzędu marszałkowskiego.

10 Wymień zasady, którymi powinni się kierować urzędnicy podczas wykonywania swoich obowiązków zawodowych.

Urzędnicy decydują w sprawach dotyczących obywateli jednostronnie, muszą jednak działać zgodnie z prawem i przestrzegać ustalonych procedur. Nie wolno im przekraczać swoich uprawnień ani zaniedbywać obowiązków. Niedopuszczalna jest również **korupcja**, czyli wykorzystywanie zajmowanego stanowiska do uzyskania prywatnych korzyści, np. przyjmowanie lub żądanie pieniędzy za załatwienie danej sprawy. Takie postępowanie jest przestępstwem. Urzędnicy muszą także zachować bezstronność – powinni traktować wszystkich obywateli jednakowo. Nie wolno im ulegać żadnym naciskom.

Jaka sprawa – jaki urząd?

URZĄD GMINY LUB MIASTA	STAROSTWO POWIATOWE	URZĄD MARSZAŁKOWSKI (SAMORZĄD WOJEWÓDZKI)
• wydawanie dowodów osobistych • sprawy meldunkowe (zameldowanie i wymeldowanie) • rejestrowanie działalności gospodarczej • przydzielanie mieszkań komunalnych (będących własnością gminy) • zawarcie małżeństwa (przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego)	• wydawanie praw jazdy • rejestrowanie pojazdów • zgłaszanie skarg konsumentów • rejestracja bezrobotnych i pomoc w znalezieniu pracy (powiatowy urząd pracy) • wydawanie pozwoleń na budowę i rozbiórkę budynku	• przydzielanie środków unijnych • wydawanie firmom pozwoleń na emisję zanieczyszczeń powietrza
Uwaga! Mieszkańcy dużych miast załatwiają sprawy, którymi zajmuje się starostwo powiatowe, w urzędzie miasta.		URZĄD WOJEWÓDZKI (WOJEWODA) • wydawanie paszportów (formalności można załatwić również w oddziałach urzędu działających na terenie województwa oraz w punktach paszportowych) • załatwianie spraw związanych z obywatelstwem • wydawanie pozwoleń na zatrudnienie cudzoziemców

Biuletyn Informacji Publicznej to strona internetowa, którą musi posiadać każdy urząd w Polsce. Znajdują się na niej informacje dotyczące organizacji i działalności urzędu, zasad obsługi petentów oraz sposobu załatwiania spraw.

ePUAP – platforma elektroniczna, która umożliwia załatwianie spraw urzędowych przez internet, np. złożenie wniosku o wydanie dowodu osobistego.

Profil zaufany – podpis elektroniczny umożliwiający załatwianie spraw urzędowych za pośrednictwem platformy ePUAP.

? Czy znaczenie samorządu terytorialnego w Polsce powinno się zwiększyć, czy – zmniejszyć?